

PANORAMA

PANORAMA

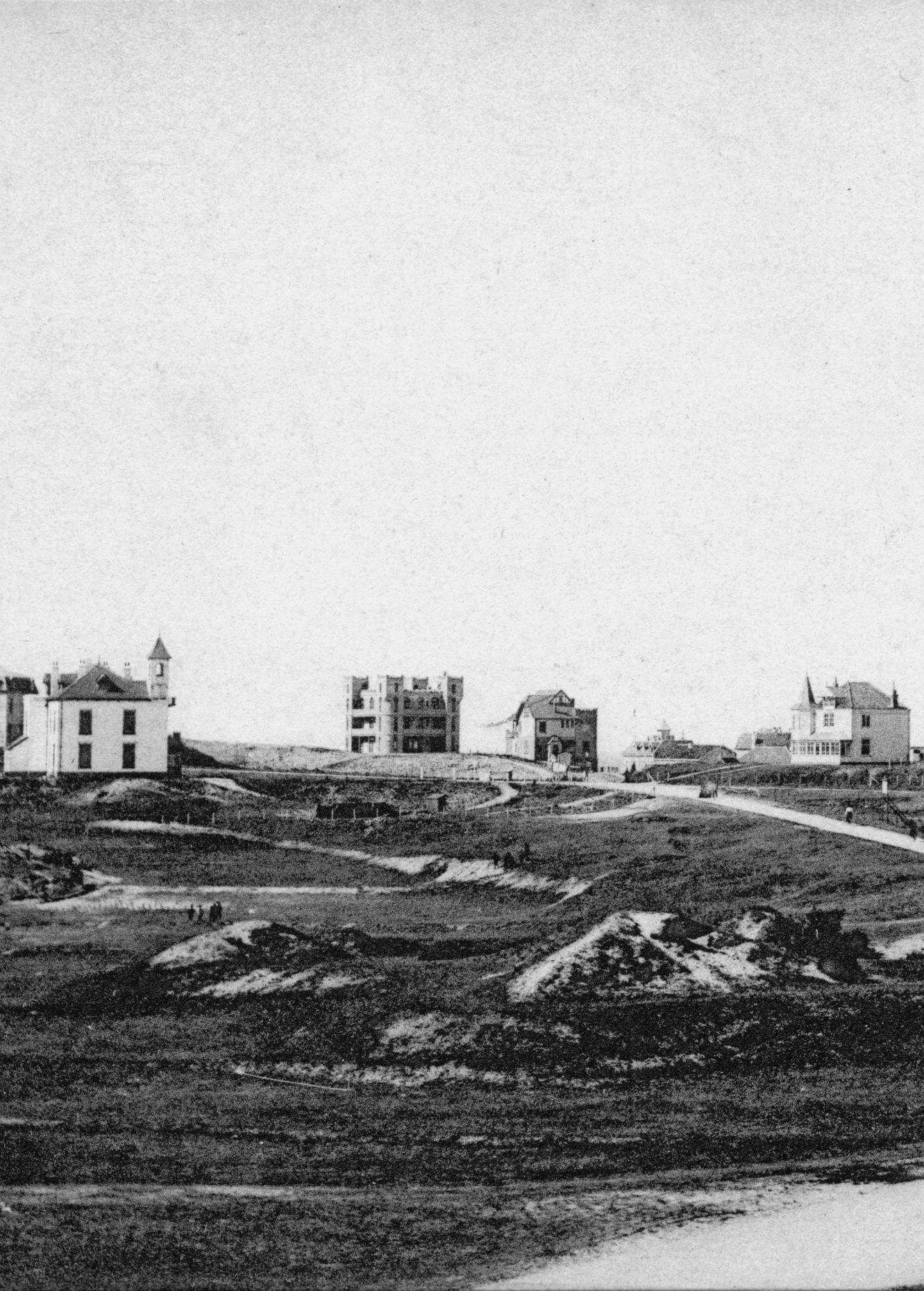
Nicolline van der Spek

Noordwijk

© 2021 Nicolline van der Spek
www.nicollinevanderspek.nl
ISBN 9789403634647
Omslagontwerp: Nicolline van der Spek

voor de familie Coltof

Vorige pagina: Noordwijks allereerste hotels en villa's. Panorama zal in april 1909 verrijzen. Dit is het oorspronkelijke uitzicht. Ca. 1907. Foto: Ronald Crama.

Voorwoord

Je moet niet terugkijken, nooit omzien naar wat geweest is. Maar het gaat vanzelf. Ik woon sinds kort weer in Noordwijk en hier staat het hotel van mijn jeugd. Wanneer ik erlangs loop, kijk ik altijd even om. Naar een oude dame die de wereld voor haar ogen zag veranderen.

Het hotel is gebouwd aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Elders in Europa vindt een ware wapenwedloop plaats. Niet hier. Niet in Noordwijk. In het slaperige vissersdorp is het toerisme net aan ontwaakt. Er wordt vooral gebouwd. Overal zie je ze gaan: de werklieden met hun handkarren. Ze ploegen zich als kevers door de duinen voor de bouw van Noordwijk's allereerste zandkastelen.

Wanneer ik omkijk arriveren net de nieuwe gasten. Ze parkeren de auto naast het hotel. Het is een Tesla, zo te zien, de allernieuwste. Maar in mijn verbeelding zie ik een Spyker arriveren, een C4 met dichte kap. En als ik luister, heel goed luister, hoor ik het nerveuze gerinkel van nog fonkelnieuwe koffiekopjes. Achter bij de keuken hoor ik slager Zandvoort voor de allereerste keer 'volk' roepen en voor – bij de trap – zie ik langgerokte dames aan de arm van heren met rieten hoedjes het terras op lopen. Ze kijken verwachtingsvol omhoog naar de kamers met balkon. *Kom verder*, hoor ik de voordeur fluisteren. Erachter is een lange gang met aan het einde, links, een deur met facet geslepen raampjes naar de eetzaal.

Daar zie ik mezelf staan, in de deuropening van de eetzaal, zwarte rok, wit schortje. Naast me staat mijn zus, ook in uniform. Al jong lijfden mijn ouders ons in als bedienend personeel. Anders dan ik doet mijn zus haar best er tegen etenstijd patent uit te zien: ze draagt mascara en haar leuke sandaaltjes met hakken. Mijn schoeisel is uitsluitend gekozen op comfort; er moeten meters gemaakt worden tussen keuken en eetzaal. Mijn broer, ook personeel, staat in de afwaskeuken. Voor hem geen

kledingvoorschrift, hij leunt in zwembroek en op blote voeten tegen de afwasmachine, theedoek over zijn schouder.

Mijn vader komt nu ook in de deuropening staan, kijkt op zijn horloge en overziet de eetzaal. Wanneer zijn gasten naar beneden komen, zal hij ze placeren door *Platzen Sie Sich* te zeggen. De gasten moeten lachen. Pas jaren later dringt de echte betekenis tot mij door: plof uit elkaar.

Mijn moeder lacht niet. Ze staat al sinds vijf uur in de keuken om het eten in de gaten te houden dat mijn vader heeft gekookt en bukt zich keer op keer om te controleren of de kip al gaar is. Dat doet ze door haar hoofd bijna helemaal in de oven te steken, een geëmailleerd kookeiland *avant la lettre* met een gasaanvoer van vijf centimeter doorsnee.

Het hotelmenu staat vast als een huis: op maandag serveren we karbonade met doperwten, op dinsdag rundvlees met spinazie, woensdag rode kool met worst, donderdag goulash met wederom doperwten, vrijdag door de visboer gebakken schollen met remouladesaus, zaterdag rollade met tuinbonen en zondag kip met patat. De kip die mijn moeder de oven in doet duiken. Op de volgende maandag begint dan alles weer van voren af aan. Je zou zeggen: appeltje-eitje, dit culinaire perpetuum mobile, maar daar denkt mijn vader heel anders over. Hij is elke avond bloednerveus. Brandt de boel niet aan, kookt de handel niet over? Hij wilde als kind graag helikopterpiloot worden, geen hotelier, laat staan kok in een hotel met zestig gasten. Ook de kinderdromen van mijn moeder vonden elders plaats. Mijn moeder kon goed zwemmen. Ze zag zich eerder de voorzittershamer hanteren van de Katwijkse Reddingsbrigade dan keukenvloeren schrobben van een Noordwijks familiehotel. Maar dromen bleven dromen, nu moeten er toetjes worden gemaakt. We serveren vaak vlaflip, herinner ik me, maar nooit op zondag. Op zondag serveren we altijd een sinaasappel na. Dan schaam ik me. Waarom krijgen onze gasten niet een normaal dessert op zondag, aardbeienbavarois bijvoorbeeld of chipolatapudding met rozijnen en kleine stukjes chocola, desnoods twee keer vlaflip. Draaien we de kleuren om.

Na de afwas, het bestek zit weer in de bakken, smeren we 'm, naar strand. De hotelbezigheden moeten weggespoeld. Mijn vader zit als laatste in de auto. Hij was, niet voor het eerst, zijn pet vergeten. Halverwege de steile afrit vraagt hij of zijn vrouw nog sigaretten heeft. Mijn

moeder heeft haar blonde haar dat stijf staat van het vet in een badmuts gestoken en roept de hond tot de orde. Ze wil nu ook een sigaret. Ze heeft voor zestig man patat staan frituren.

Achterin zit ik, ingeklemd tussen mijn broer en zus en vooral hun ellebogen. We rijden naar strand om in de geest van het oude kuren een zeebad te nemen. Het moet. Zwemmen loutert, je wordt er weer *Mensch* van. Mijn vader heeft een Duitse moeder. *Reine Luft und starker Wellenschlag*, leerde hij ons al vroeg, *wirken zusammen um Leib und Seele zu stärken*.

Met mijn zus (rechts) in de keuken van het hotel. 1978. Foto: privébezit.

Ja, zo mag ik dit boek wel beginnen, vind ik, met mijn eigen herinneringen aan het hotel dat het decor vormt voor deze verhalen. In die herinneringen ben ik dertien jaar oud, mijn broer is veertien, mijn zus zestien. Het blijft voor altijd 1978. Zo gaat dat met herinneringen, als kind is alles voor altijd. Ik zal de rest van mijn leven in de deuropening staan van de eetzaal en tot aan mijn dood mijn moeder een sigaret zien opsteken

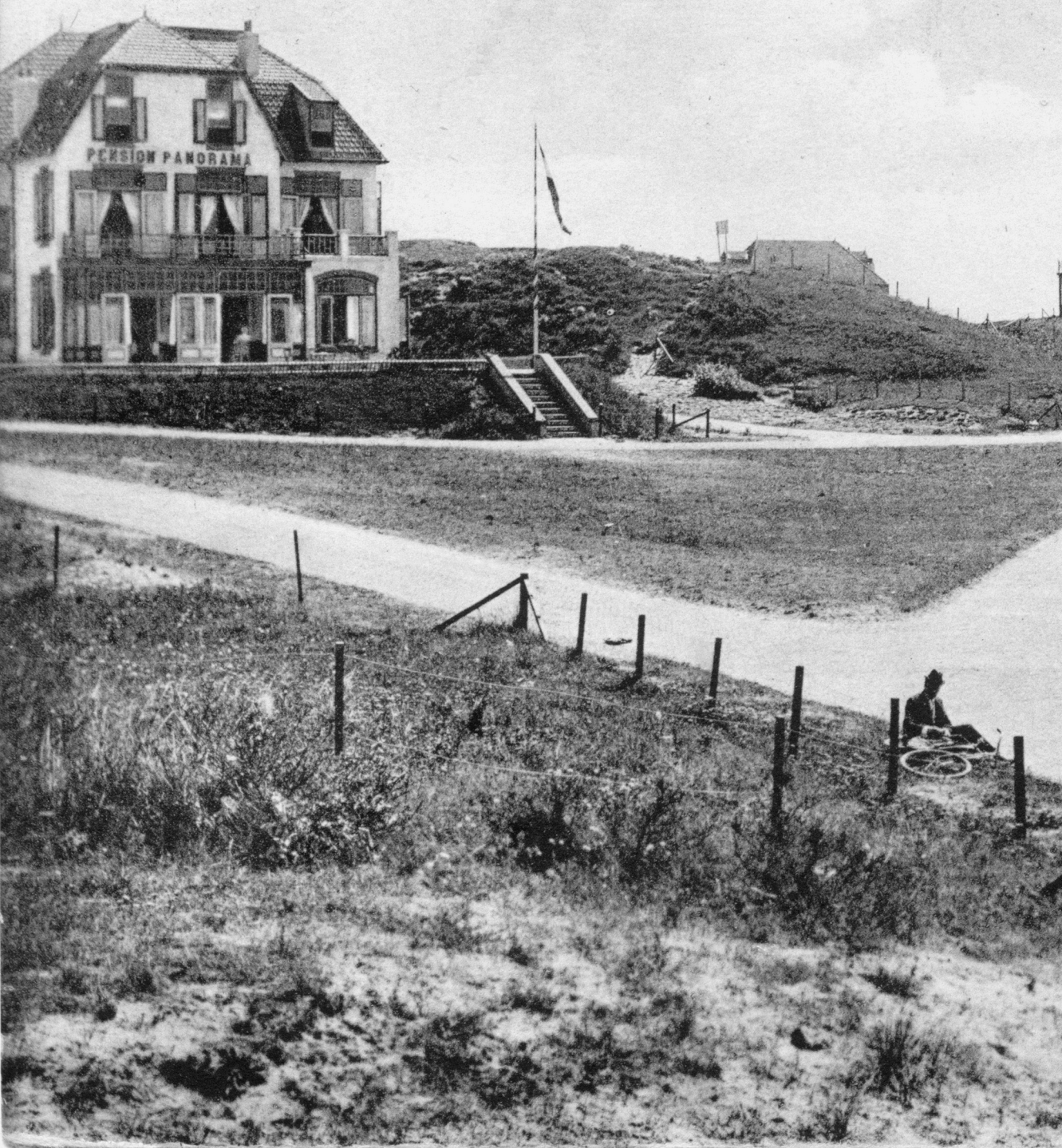
na het schrobben van de keukenvloer. Mijn broer zal voor altijd tegen de afwasmachine geleund staan en mijn vader zal nooit meer iets anders doen dan nerveus op zijn horloge kijken en zich tikkend op het glas afvragen waar zijn gasten blijven. Mijn zus hoor ik roepen. Het geluid komt van ver. Ze slaapt op zolder en klimt 's zomers nog weleens op het dak van het hotel om ongezien bloot te zonnen. Ik moet ook komen, het uitzicht is geweldig. Met een beetje goede wil kun je op de kerktoren van Noordwijk Binnen zien hoe laat het is. Maar dan moet ik wel komen en ik peins er niet over de zolder op te gaan. Over die zolder gaat namelijk een donker verhaal. Iets met de eerste eigenaar. De hoed en de rand ontbreken, maar voor de zekerheid kom ik er maar niet.

Over het hotel gaan meer verhalen, heb ik in de loop der jaren meegekregen. Zo woonde er in de oorlog een Joodse familie en huisvestte het hotel na de oorlog gezinnen uit Nederlands-Indië. Niet veel meer dan terloopse aanknopingspunten die bleven vragen het eens uit te zoeken. Ik dook archieven in en sprak een groot aantal mensen. Soms hoorde ik meer dan ik wilde horen. Het hotel zou een tijdje een bordeel geweest zijn. Ik noteerde het met potlood.

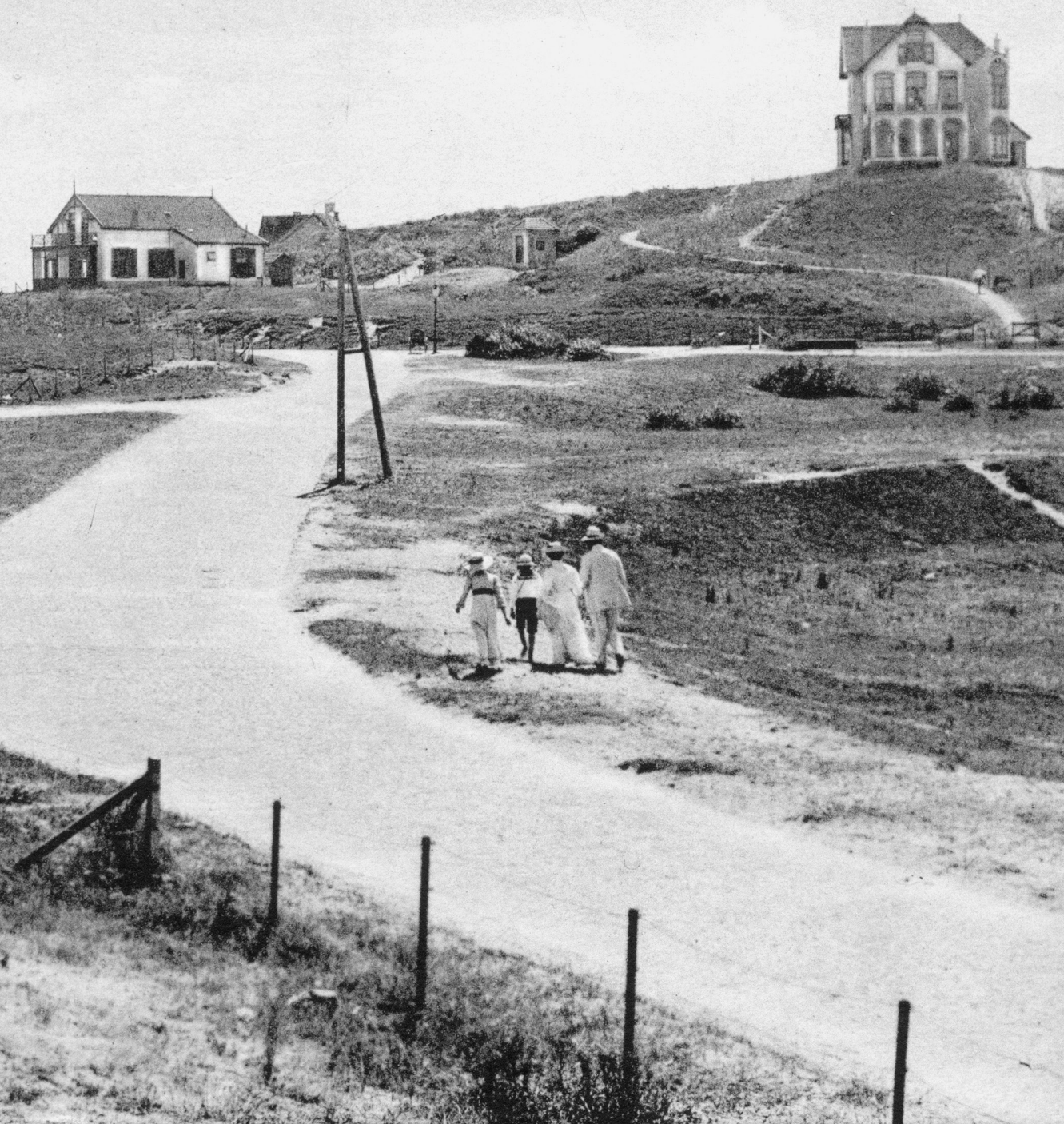
Mijn boek moest een ode worden, besloot ik. Een ode aan de mensen die ergens in de afgelopen honderd jaar het hotel van mijn jeugd zijn binnengelopen. De dromende huisschilder, de 15-jarige buurjongen die in het hotel leerde briden, Elsje uit de Oost, *Frau* Milde met haar immer gestifte lippen, de gast van kamer 12 en de meisjes van kamer 11. Over hen gaat dit boek. Ze hebben allemaal over dezelfde krakende trap gelopen en hier gestaan, op de plek van de Tesla. Villa de Duinen heet het nu, maar voor mij en vast nog wel voor meer Noordwijkers blijft het: Panorama.

Noordwijk, 2021

Noordwijk
Panor

k aan Zee
orama

Vorige pagina: Daar zijn ze, de in het wit geklede badlustigen, gelokt door de gezonde, zilte zeelucht van Noordwijk. Ca. 1910. Foto: Willem van den Haak.

*Gerrit van den Boom, oprichter van Panorama,
met zijn geliefde hond. Ca. 1925. Foto: privébezit.*